

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 39

Trst - Gorica 24. septembra 1954

Izhaja vsak petek

Slovenski mladini

Leta 1848 so bili Slovenci po ogromni večini kmetijsko ljudstvo, ki je bilo komaj z marčeno revolucijo stilo zadnje ostanke srednjeveškega tlačanstva in si pridobilo popolno svobodo in neodvisnost. Nismo imeli slovenskih obrtnikov in trgovcev, meščanstvo je po nemški misli in govorilo, uradništvo je bilo nemško ali nemški govoreče, le duhovščina je bila pretežno slovenska. In vendar je slovenski narod napravil oni čudežni skok v svojem kulturnem, gospodarskem in političnem razvoju, da je v kratkih šestdesetih letih, še pred prvo svetovno vojno, dosegel tako visoko raven kulture in civilizacije, da ga je postavila na stran najnaprednejših narodov Evrope.

Za to gre zasluga in priznanje v veliki meri slovenski mladini. Po marčni revoluciji vse do prve svetovne vojne je slovenska mladina nosila boko narodnega vstajanja in grajenja. Zlasti učeča se mladina je bila priča življenja in napredka sosednih narodov. V Trstu, Gorici, Ljubljani, Mariboru, Gradcu in na Dunaju so imeli slovenski dijaki priliko spoznavati težnje in načrte Nemcev in Italijanov. Nemški »Drang nach Süden« (pritisak na jug) je imel v programu, da poplavi vso slovensko zemljo. Obstoje slovenskega naroda je bil v nevarnosti.

Zato se je vrgla slovenska mladina na delo za narod, iz katerega je izšla, z geslom: Iz naroda za narod. S podrobnim delom v analitičnih tednjah, v študijah, pevskih društvih, glasbenih krožkih, telovadnih organizacijah, potujočih knjižnicah in v drugih se je kresala volja, smisel in duh slovenskega človeka za samoohrambo in samoohrano.

Slovenska učeča se mladina je bila še ob koncu XIX. stoletja v splošnem zdravu na duhu, polna idealov, z vero v boljšo bodočnost slovenskega naroda. In zato je bila odločna in polna volje in energije. Živela je skromno, zlasti v vseučiliških mestih na Dunaju in v Gradcu in pozneje v Pragi. Leta 1907 so bili med 1000 slovenskimi visokošolci redki, ki so imeli mesečnih 25 forintov ali 50 kron za hrano in stanovanje. Hranili so se po dijaških menzah in ljudskih kuhinjah. Dosti jih je bilo tukih, ki niso imeli za večerjo kot kos kruha in včasih skodelico mleka. Med počitnicami so slovenski dijaki iztrževali vse prosti čas za narodno organizatorično delo. Mladina je delala roko v roki s slovensko duhovščino, učitelstvom in z vsemi, ki so čutili za narod, posebno na Koroskem, Stajerskem in v Istri, tam, kjer so bile naše postojanke najbolj ogrožene.

Tako je našla svetovna vojna leta 1914 Slovence na Primorskem, Kranjskem, Stajerskem in deloma tudi na Koroskem politično, kulturno, gospodarsko in socialno zrele — pa morda ne toliko pripravljene — za svojo državno samostojnost v zvezi z jugoslovanskimi narodi.

In danes, kako je s slovensko mladino? Ne zanima nas zaenkrat ona v matični državi, ampak slovenska mladina v zamejstvu, kjer je obstoj slovenskega naroda ogrožen dosti bolj kot pred prvo svetovno vojno.

Politično in moralno življenje v Jugoslaviji vpliva na mladino v zamejstvu. Tam preko je komunizem vrgel v morje vsa pravila etike in morale. Ideali, ki so bili gonilna sila v borbi za obstoj in napredok Slovencev po 1848. letu, je nadomestil z materializmom in ubil vero v človeka in njegovo dostojanstvo. Češ, človek je len in biti mora voden skozi puščavo, brez prestanka naprej in naprej, z grožnjami in obljubami. Kot tak se ne more uvesti, počivati in premisliti, ali je zlati telec, ki ga morajo moliti, res bog ali samo tele. Komunizem je izbrisal s svojega prapora narodnost in ubil v ljudeh narodno zavest. S tem je porušil edini stolp, ki je bil v stanju, da se na ogroženih postojankah bori proti potujčevanju slovenskih otrok — s strah lastnih staršev, ki so v komunizmu izgubili narodno zavest. Ali ni ravno jugoslovanski komunizem tisti, ki priporoča Slovincem v zamejstvu, naj se vključijo v nemške in laške socialistične stranke in — tako utopijo v tujem morju?

Taki grobokopni nasveti z ene strani zavese ne morejo vzbujati pri slovenski zamejski mladini drugega kot malodušje in obup nad narodnim obstojem izven ozkih mej matične države. Komunizem v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dvojni obraz današnje Italije

Ob koncu druge svetovne vojne je bila Italija gospodarsko povsem na tleh. Fašistična vladavina je zapustila skrahirano dediščino. Priznati pa je treba, da so si Italijani z vztrajnostjo in žilavostjo ter z mednarodnimi podporami razmeroma hitro opomogli. Ze deset let vodi povojno Italijo vlada sredine.

Vprašanje je samo, ali in kako delujejo parlamentarno - demokratične ustanove v deželi? Ali se ne množijo težnje skrajno desničarskih, neofašističnih oboževalcev? Ali ne ogražajo demokratičnega ustroja države skrajno levičarski netilci svetovnega požara? Ali ne vlada sredina, ki ji stoji na čelu krščanska demokracija, le preveč samopasno ali celo reakcionarno? Vsekakor se je do sedaj še vedno posrečilo izpeljati državno barko skozi največje težave; ali pa bo to uspelo tudi v bodoče, je drugo prav nič obetljivo vprašanje. Največja nevarnost za italijansko demokracijo leži prav v najostrejših naprositih, ki jih nenehno izživajo socialne napetosti.

Zalostno je, da italijanski gospodarski vzpon spremlja tako številni socialni nedostatk. Po mestih se dvigajo naravnost razkošna in najmodernejša poslopja poleg s pločevino pokritih barak. Milijonarji se koračijo poleg beračev. Duh resnične pobožnosti in požrtvovalne krščanske ljubezni do bližnjega uspeva med propalostjo in pregreho. Brezvestni pohlep po denarju, sovraštvo, klevete, škandali, nasilne ljubosumnosti, porazne pretkanjenosti tekmujejo kot za stavo.

Jedro problema pa ne leži v teh pretiranih človeških nedostatk, niti v senzacionalno nabitih aforah, pač pa v pomanjkanju surov in preveč rojstev, ki znaša letno nad 350 tisoč duš ter v nepravilni razdelitvi narodnega dohodka. Kakor je Italijan v odnosu do družine izredno socialno čuteč človek, tako mu je tako mišljenje v odnosu do skupnosti in zlasti države popolnoma tuje. Zato ni nič čudnega, da še danes životari nad četrto milijono Italijanov po kletih barakah in duplinah, da je nad dva in pol milijona Italijanov tukih, ki si morajo najmanj v treh delitvi po en stanovanjski prostor, in da je še vedno nad en milijon italijanskih družin, ki v vsem svojem življenju še niso okusile ne mesa, ne sladkoria in niti vina. 12 odstotkov vseh italijanskih družin vegetira v naizkrajneših pomanjkanju. 65 odstotkov družin živi v izredno omejenih razmerah in le en milijon družin se priživlja v lažje okoljih. Zato pa živi nekaj sto tisoč družin v razkošju, ki ga ostale dežele Evrope ne poznajo.

Pod takimi pogoji je razumljivo, da se komunizem bohoti in razširja po državi. Teh uspehov pa italijanskemu komunizmu ne prinašajo Marxovi in Leninovi nauki, niti moderne dogme o boljšeštvu.

svetovni revoluciji, pač pa obljube, da se bo življenje revežev izboljšalo. Poleg tega je vmešavanje Cerkve z državo speljalo mnogokroge v antiklerikalizem. Spreten in iz Moskve vođeni komunizem oznanja torej takoj — v posmeh stvarni resničnosti — svobodo posameznika duhovno strpnost in si je prisvojil celo garibaldinske zamisli in gesla »risorgimento«.

Današnje hude krize, ki jo preživlja Italija, ni provzročila po vsej Italiji tako strastno razpihnjena afera Montesi, pri kateri je v obiskurnih okoliščinah izgubilo življenje mlado dekle in pri čemer so sodelovale visoke osebnosti rimske družbe. Korenine te krize so globoke. Nakazali smo jih že zgoraj v socialnih napetostih. K tem težavam pa je treba vsekakor dodati še dvojno igro vladajoče demokrščanske stranke, ki se sama ponasi kot katoliška stranka, giblje pa se na laicistični ravni kot politični organ in zato ne more služiti dvema gospodoma.

Po smrti De Gasperi in kardinala Schusterja so se v stranki močno povečale razpoke, ki jih je De Gasperi uspešno mašil. Vnela so se nevarna osebnostna tekmovanja za prvenstvo. Tudi čisto ideološke razlike razganjajo strankino povezanost. Borba med posvetniki in dogmatiki je ostra in izredno nevarna. Razkasanje današnje najmočnejše demokrške stranke v I-

taliji bi bilo v sedanjih okoliščinah za bodočnost demokracije v Italiji lahko usodno.

Svobodoljubni in demokratični ljudje ne smejo prezreti, da je druga najmočnejša stranka v Italiji — komunistična partija — v vseh potrebah prikrivano skrbnostjo celo današnji komunistični zavzniki. Ti namreč najbolje vedo, da je komunizem v opoziciji sicer potreben korektiv za izboljšanje socialnih pogojev v državi, kjer je kapitalistični svet skrajno nazadnjaški, skrajno pohlepen in končno najučinkovitejši pobornik komunističnih revolucij, vedo pa tudi, kaj pomeni komunizem na oblasti. Prav zato Nenni ne deli s Togliattijem veselja nad težavami v vrstah demokrščanske stranke.

To so spoznali sami uvidevnejši italijanski krogi in sam »Il nuovo Corriere della Sera«, ki je sicer neodvisen dnevnik, zato pa vsekakor vladi in katolicizmu naklonjen, je napisal: »Nevarnosti krščanske demokracije so v tem, da je izključno katoliška in vodi zato v klerikalizem. Katoliška stranka države ne more spremeniti, kajti država je posvetna tvorba. Kriza v krizi leži v tem, da krščanska demokracija ne more utelesiti dvoje različnih stremeljenj: religioznega stremeljenja, ki išče poslednje življenjske cilje izven zemeljskega bi-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Konferenca dev tih v Londonu

Britansko zunanje ministrstvo je za 28. september povabilo na konferenco devetih: Francijo, Združene države, Kanado, Zahodno Nemčijo, Italijo in države Beneluxa. Ta konferenca je nekaj ugov za sestanek ministrskega sveta NATO, ki bo zasedal sredi oktobra in poskušal najti novo rešitev vprašanja EOS. Londonska konferenca bo trajala kakih 7 dni. Obravnavala pa bo vzporedno o nemškem obrambnem prispevku; med tremi zasedbenimi silami pa bodo istočasno tudi pogajanja o nemški vrhovnosti in o zaključku zasedbenega statuta.

Adenauer ni namreč pristal na prejšnjo britansko-ameriško zamisel, po kateri naj bi zasedbeni statut zamenjali z nemško pogodbo, ki bi vsebovala določila, po katerih bi v slučaja sila prevzeli zavzniki ponovno nadzorstvo nad Zahodno Nemčijo. Potrebno bo zato poiskati nov način za likvidacijo zasedbenega statuta. Adenauer je predlagal hitro in skupno izjavo zahodnih sil, vendar temu predlogu niso mogli ugoditi, ker je tak izjava tako v Franciji kakor v Angliji vezana na potrditev parlamenta.

Glede predlogov o nemškem obrambnem prispevku, o katerem

bo razpravljala konferenca devetih, sta na tapetu dva predloga. Prvega je sestavil Eden, drugega pa predstavlja francoska spomenica, ki je bila ob koncu prejšnjega tedna dostavljena britanskemu zunanjemu ministrstvu. Po britanskem predlogu bi Zahodna Nemčija stopila v zahodni obrambni sistem poltiso v okviru briselske pogodbe. Vseeno pa v sklopu Atlantiske zveze. V koliko se francoski predlog razlikuje od Ednovega načrta je razvidno iz govora francoskega ministrskega predsednika v Bruslju. V britanskem zunanjem ministrstvu naglašajo, da je kompromis med obema predlogoma mogoč. Na briselskem zasedanju je francoski ministrski predsednik obrazložil francosko stališče do nemškega sodelovanja v zahodnem obrambnem sistemu. Ta predlog se v mnogih točkah močno razlikuje od britanskega gledanja na rešitev vprašanja zopetne nemške oborožitve. Izzele za to, da bo zelo težko doseči skladnost med nemškimi težnjami in francoskimi pridržki ter britanskim posredovanjem.

Skrajna francoska in zmernejša britanska prevadnost v vprašanju zopetne nemške oborožitve je še vedno boleča rana evropske obrambne skupnosti. Preteklost je

vse še preblizu, da bi mogel čas zabrisati spomine na katastrofo, ki je v drugi svetovni vojni zajela zahodno in južno celinsko Evropo in tudi britansko otočje pretresla do samih temeljev. In vendar bo morala zahodna politika naštati pota in sredstva, da vzpostavi v Evropi potrebno ravnotežje. Tudi pred drugo svetovno vojno so napori po ravnotežju proti hitlerjanski Nemčiji naleteali v Moskvi na popolno nerazumevanje in nagladi Stalina celo v Hitlerjev objem. Za koliko časa in s kakšnimi naravnost katastrofalnimi posledicami prav za samega sovjetskega ubežnika. Orožje in surovine, ki jih je Stalin dobavljal svojemu zavezniku, so mlatile naprej njega samega. Francija je usodne pogreške ne sme ponoviti.

Kakšne načrte prinaša na londonsko konferenco Amerika ni znano. Britanska zamisel, ki je v bistvu mekaka predelana izdaja briselske pogodbe, za Američane — vsaj tako izgleda po pisanju ameriškega tiska — ni prepričljiva. Nekateri ameriški krogi mislijo celo, da bi bilo treba najti rešitev vprašanja nemške oborožitve z brskiranjem Francije in z Nemci skleniti posebno pogodbo. Britanci z upravičenostjo zavračajo vsako tak ko misel. Francija predstavlja strategično jedro politične in vojaške obrambe Evrope in bi vsako brskiranje tega jedra pomenilo v najboljšem slučaju polovičarsko rešitev. Take rešitve pa se v zgodovini narodov vedno maščujejo. Demokracija zahteva čas in potrpežljivost. Hitler in Stalin seveda nista svojih odločitev zavlačevala — posvetovanji s svojimi zavezniki, pač pa ukazovala. Zato tudi dejansko nista imela zaveznikov, pač pa poslušne lakaje. Oba tirana pa ne smeta postati vzornika demokracije, saj sta bila vse svoje življenje njena največja sovražnika.

Morda bo konferenca devetih, kljub težavam in spletkam podzemskih sil, le zblížala duhove in doprinesla k razčiščenju vsaj enega dela spornih vprašanj.

Zaroka
Aleksandra Karadjordjevića
Princezinja Maria-Pia Savojska, dvasetletna hčerka bivšega italijanskega kralja Umberta, se bo v kratkem zarokila z deset let starejšim knezom Aleksandrom, sinom kneza Pavla Karadjordjevića. Spoznala sta se na krožnem potovanju po Sredozemskem morju, ki ga je priredila grška kraljevska dvojica.

Senzacionalne aretacije v Rimu
Skandalozna zadeva Montesi je poglajala z ministrskega stolca najprej zunanega ministra Piccionija, sedaj pa so oblasti zaprele njegovega sina Petra pod obtožbo nenameravane umora, in Uga Montagnog zaradi daljnjega potu. Tako se počasi odkriva zagonevka nenaravne smrti Montesijeve.

Titov govor

V nedeljo 19. t. m. je na Ostrožnem pri Celju, kamor so partijski režiserji spravili po vzorcu vseh diktatorskih vladavin menda četrtilijona ljudi, spregovoril maršal Tito. Prav zaradi njegove prisotnosti so bila potrebna naddimenzionalna množična razkazovanja.

Maršal je bil ob tej priliki močno pomirljiv tako nasproti Vzhodu kakor tudi Zahodu. Obrazložil je stališče svoje vlade do raznih evropskih vprašanj. O Trstu ni spregovoril besede. Glavne misli je osredotočil na vprašanje sožitja med komunizmom in demokracijo. Ponovil je priložnostne dialektične misli pok. Stalina o temu vprašanju; misli, ki v novejšem času dozorevajo tudi pri Stalnovih dedičih v bodočo komunistično bojna gesla. Priznati pa moramo, da jih je tudi konkretiziral. Sožitje je povezal s potrebo, da oba sprta svetova poravnata medsebojne nesporazume, ker je samo po takimi pogoji — tako je poudaril — mogoča zgraditev nove Evrope. Pri tem je postavil za vzgled Francijo in Nemčijo ter Italijo in Jugoslavijo.

Svoje poglede je razkril tudi glede poloma EOS, pri čemer je poudaril, da je bila zamisel EOS zasnovana v času, ko je Evropi pretila vojna nevarnost, katere — po njegovem — danes ni več. Končno pa je EOS propadla tudi zato, ker

je puščala nedotaknjene medsebojne spore in ki so zadali tej zamisli smrtne udarce.

Glede Nemčije je Tito ponovil svoja že znana načela, po katerih je treča Nemčiji vrnil vrvonost v okviru mirovnih pogodb. Nemčijo je treča oborožiti, ne sme pa postati militaristična država. Oporznil je zlasti na nevarnosti obnove nemške pretekile napadalnosti.

Tito je omenil tudi Atlantsko zvezo. Značilna je njegova odkritost: Jugoslavija je socialistična država, Atlantika zveza pa zavzema — po njegovem — čedalje ostrejšje protikomunistično zaščitanje in izgublja svoj čisto vojaški značaj. Zato Titova Jugoslavija ne more postati članica Atlantiske zveze, lahko pa sodeluje pri vseh vprašanjih, ki jamčijo neodvisnost dežele in so usmerjena proti napadalnosti.

V nadaljnjem se je Tito dotaknil odnosov do Vzhoda. Zatrnil je, da je pripravljen obnoviti normalizacijo odnosov do Vzhoda, da pa njegova vladavina svojega notranjega razvoja zaradi tega ne bo preduregala, niti ne bo spremenila svojih odnosov do Zahoda. Dopusčala ne bo niti Vzhodu, niti Zahodu vmešavanje v notranje jugoslovanske zadeve. Razumljivo je — je poudaril maršal — da naši stiki z Vzhodom ne morejo biti v nobenem slučaju stodoletno taki, kakršni so bili nekoč.

Tito je z mnogo manj sreče govoril tudi o notranjih in gospodarskih vprašanjih Jugoslavije. S spretno dialektiko je poskušal opravičiti številne nadloge današnje Jugoslavije. Priznal je kvarljivost nekaterih zakonov in uredb. Kritiziral je delavske odbore, ki stremijo zgolj za dobičkom. Tudi kot je glavno krivdo pripisal slabim letini. Zagotovil pa je, da ljudje ne bodo stradali zaradi tega, ker bo Jugoslavija namesto 2 in pol milijona ton žita dobila samo 1 milijon 600 tisoč ton. Priznal je, da mora njegova država, ki je pred vojno zalagala z žitaricami vso pasivno Srednjo Evropo, uvoziti letos 130 tisoč vagonov pšenice. V veliko zaračunanje tlakovskih aktivistov je priznal nizko življenjski raven svoje dežele, ko je dejal, da Jugoslavija porabi na prebivalca dvakrat več kruha kot dežele z visokim življenjskim standardom. S tem je nehoti priznal, da je njegova Jugoslavija močno znižala blaginjo svojega prebivalstva v primerjavi s predvojno Jugoslavijo.

Tolažil je svoje poslušalce z obljubami, da bo Jugoslavija svoje dolge v dveh ali treh letih tako uredila, da bo ljudem lažje, danes pa — je dejal — je pritisk najhujši. Tudi Stalin je za l. 1950 napovedoval, da bo sovjetski delavec ob tem času užival najvišjo življenjsko raven na svetu. Stalin je šel v grob, mižerija v Sovjetiji pa je ostala bolj trdoživa kot kdaj koli. O navijanju cen je dejal, da sedanja splošna podražitev ne presegla normale; o nenormalnih medzadah in plačah pa je previdno molčal. Grešne kozle je tokrat izbral med toliko opevanimi podjetji, ki so v last delavstva. Gospodarski čarovniki, ki so ustvarili potrebo po 100 milijonih dolarjev na leto za uvoz pšenice in masti so odšli s celo kožo.

Zasedanje glavne skupščine OZN

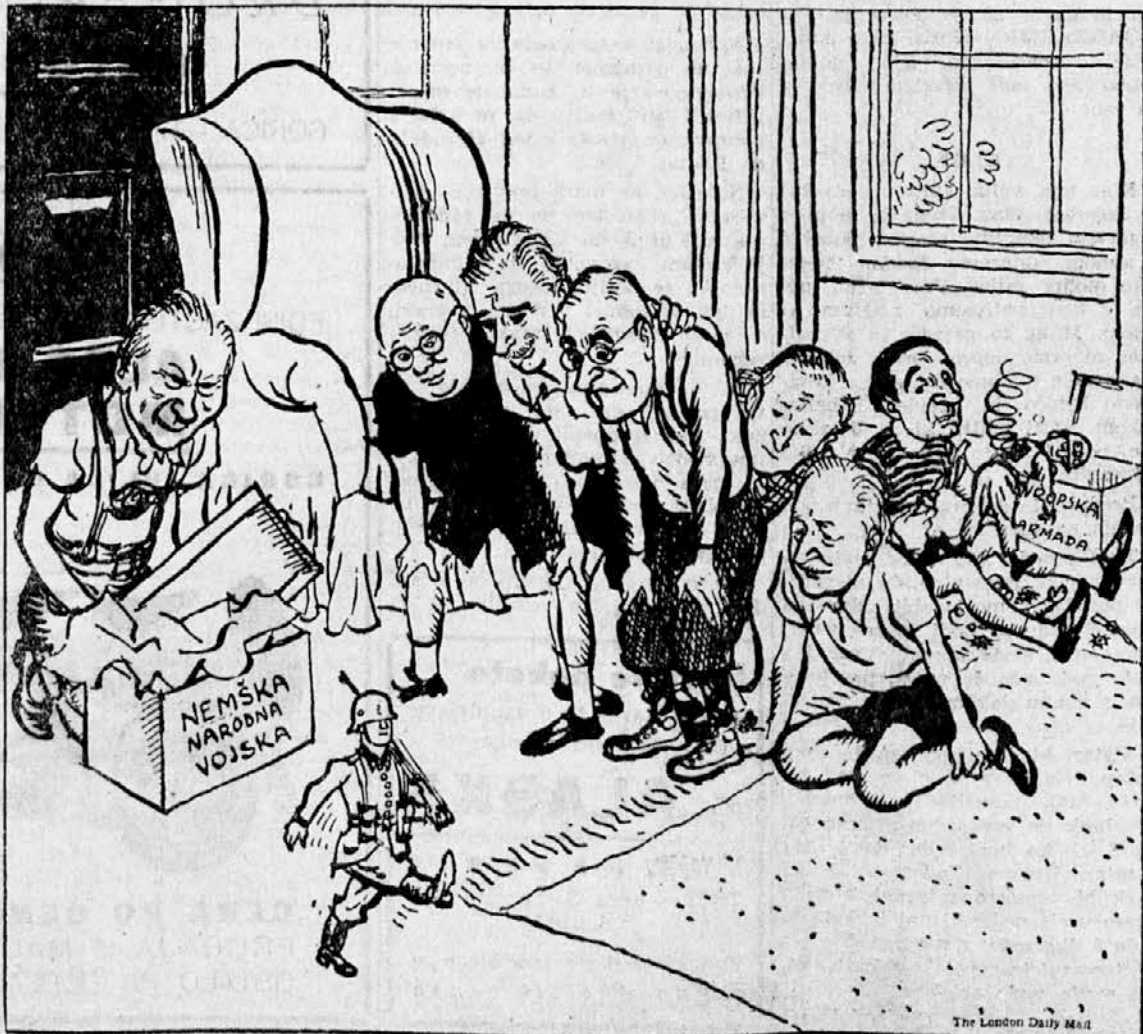
V torek 21. t. m. je pričelo devetredno zasedanje glavne skupščine ZN. Verjetno bo navzočih skupno 27 zunanjih ministrov, od katerih vsi seveda še niso dospeli v New York.

Spored obsega 67 točk, med katerimi so tudi taka, ki so zelo važna za svetovni mir. Razpravljali bodo o razorožitvi, o atomski bombi in drugih važnih vprašanjih. Zaenkrat je na vrsti izvolitev novega predsednika in podpredsednika, nakar bodo izvolili sedem odborov, ki bodo opravljali glavno delo skupščine.

Med temi odbori so: glavni politični odbor, socialni odbor, gospodarski odbor itd.

Za sprejem v Organizacijo združenih narodov je zaprosilo 14 držav in bo bitka za ta sprejem oziroma proti njemu verjetno zelo ostra.

Za predsednika skupščine je bil izvoljen nizozemski delegat Elko Van Kleffens, ki je po izvolitvi dejal, da prevzema predsedstvo OZN v trenutku, ko ni oboroženih in organiziranih spopadov na svetu. Nad nami pa — je dejal — visi temna in huda grožnja.

The London Daily Mail

VEŠTIZ GORIŠKEGA

Demokrščanski poslanec Baresi in vprašanje Slovencev v Italiji

V soboto 18. t. m. sta »Giornale di Trieste« in »Gazzettino« objavila članek poslanca Baresija o deželni avtonomiji in Slovenceh v Italiji. Poslanec Baresi pravi, da se ni bati posebne deželne avtonomije, ki jo italijanska ustava predvideva, in tudi ne neznanje slovenske manjšine. »Smatram za svojo dolžnost, v kolikor moja beseda lahko zaleže, piše poslanec Baresi, da porabim to priliko zato, da povem jasno in odločno, da štejem kot nečastno našemu ugledu in škodljivo naši sedanjosti in bodoči koristi večno pretiravanje in prikazovanje v luči strahu nevarnosti, ki bi pretela nam, naši deželi in našim ustanovam od strani neznanja in omejenega števila italijanskih državljanov slovenskega rodu, bivajočih v naši pokrajini. Menim, da je že skrajni čas, da se s to napako, ki kvari ravnotežje, ki ga je treba spričo vseh vprašanj držati, preneha. Poskusimo raje brez predsodkov približati se tem našim Slovence, ne toliko v osebah njihovih več ali manj kvalificiranih zastopnikov, kolikor splošnega prebivalstva: kmetom, delavcem in rokodelcem, ki so v veliki večini vsi spoštovani vredni in ne nacionalisti, tako kot so tudi kmetje, delavci in rokodelci italijanskega rodu. Enkrat za vselej razmislimo obroč nerazumevanja in neupanja, kajti pogoj za obnovu naše pokrajine, predvsem mesta Gorice, bomo, tako ali tako, morali iskati onstran meje, pri potrošništvu in pridlovalcih na Tolminskem, v Ajdovščini, v Postojnski in v drugih naseljih nekdanje goriške pokrajine, ki so nam bile odvzete. Prej ali slej bo treba, za našo in njihovo gnotno korist, v gospodarskem oziru na en način ali drugi razdeljeno telo naše stare pokrajine obnoviti.«

Pozdravljamo besede poslanca Baresija, ki utegnejo prav gotovo roditi dober sad, če bo poslanec tudi v dejanjih tako odločen kot v besedah. Menimo, da so njegove

Slovenski mladini

(Nadaljevanje s 1. strani)

matični državi rusi ravnotežje med duhom in materijo tudi v zamejstvu v korist materializma, posebno pri mladini. To vodi mladino v obup nad človeškim dostojanstvom.

Slovenska mladina v zamejstvu mora kritično gledati na sedanji položaj slovenskega naroda. Ona, živeča na ogroženih tleh slovenske zemlje, ali vendar svoboda, nosi veliko odgovornost za obrambo teh postojank pred vsem narodom in zgodovino. Zavedati se mora, da je sedanje stanje v matični državi nastalo z lažjo in z lažjo bo padlo, ker je to zakon narave. Gre samo za nesrečen eksperiment. Zavedati se mora, da ni bila nikoli materialna beda, ampak vedno duhovna stiska tista, ki je navajala mladino k nadčloveškim žrtvam za ohranbo svojega naroda. Gre za ravnotežje med duhom in materijo. Moderni človek brez duha in duše, brez idealov, postane žrtev skrbi za materialno eksistenco, žrtev strahu primitivnih ljudi.

Toda mlad človek, ki ima ves svet pred seboj, ne sme zatajiti v sebi duha in se ponižati na stopnjo človeka-avtomata, kakor ga hoče ustvariti komunizem. Življenja, ki so brezkoristna, brezpomembna, brez višjega cilja za skupnost, iz katere so izšla, bodo ugasnila. Od tod dolžnost predvsem vsake mladine, da opraviči svoj obstoj, da ne bo mladina brez mladosti, malodušna in brezbržna za usodo svojega naroda na ogroženih postojankah.

Dvojni obraz današnje Italije

(Nadaljevanje s 1. strani)

vania, in posvetna stremeljenja, ki so skozi in skozi tuzemski in zgodovinski povezana.

Ti preudarki so jasni. Meščanske stranke so tiste, ki lahko zavirajo napredovanje komunizma, da se ne bodo zgolj komunisti poganjali za ločitev Cerkve od države, za zboljanje socialnih razlik, za duhovno svobodo in za odstranitev na sto in sto drugih neveselosti vsakdanjega življenja. Tudi davčnim izmikalcem, tihotapcem kapitala v tujino, bogataškim pustolovcem, milijonarskim gizdalinom, pokvarjenecem visoke aristokracije, junakom škandalov in razvratnosti je treba napovedati borbo na življenje in smrt, če želi Italija postati stvarno stebenišče svobodnjake Evrope.

besede narekovali strupeni članki: znanega sovražnika Slovencev, monarhista Pedronija, ki se na goriške gospodarske in politične vprašanja prav nič ne razume! Članke, ki jih je »Giornale di Trieste« objavil. Slutimo pa, da je poslanec Baresi imel pred očmi tudi vse prostaške in žaljive izbruhe italijanskih šovinistov v goriskem občinskem svetu proti slovenskim zastopnikom in sploh proti Slovencev v Italiji, ko se je odločil za sestavo in objavo dotičnega članka.

Mi zagovarjamo posebno deželno avtonomijo, ker smo prepričani, da bo njuno prinesla znatne finančne ugodnosti, ki bodo vplivale na odpravo brezposelnosti in tudi, ker upravičeno zahtevamo in pračakujemo, da se pravice Slovencev v Italiji v okviru posebne avtonomije zaščitijo in izvajajo.

Prav, da se s slovenskim zaledjem onstran državne meje navežejo gospodarski stiki, toda slabo bi pri nas odjeknilo dejstvo, da se kljub temu na Goriskem in v videmski pokrajini nadaljuje s preizkušnjo, zoprtostjo in raznarodovanjem Slovencev!

Slovenskih političnih voditeljev naj se poslanec Baresi prav nič ne boji, saj so prav ti voditelji tisti, ki stalno poudarjajo potrebo po izvajanju posebne deželne avtonomije in navezanju gospodarskih stikov s Slovenijo.

Od nekdaj pa se izkazuje, da so italijanski voditelji tisti, ki kalijo mir v deželi in sejejo razdor ter Slovence prezirajo in zaničujejo, odnosno pri volitvah izrabljajo!

Slovenski voditelji, v kolikor se nas tiče, stalno zahtevajo, naj vlada nastopi proti vsem šovinistom, ki hinavsko ščuvajo k sovražstvu proti Slovencev. »Giornale di Trieste« pa je najbolj strupen list in je njegovo pisanje naravnost ostanek! Baresijev članek je sicer priobčilen, toda v ponedeljkovi številki je že sikal strup proti posebnim avtonomijam! Seveda vse to iz sovrštva do Slovencev in njihovih pravic!

Končno moramo spomniti poslanca Baresija tudi na Slovence v videmski pokrajini, ki morajo dobiti svoje slovenske šole, ki jim po vsej božji in človeški pravici pripadajo! Tam prav demokratijski režim naše otroke v vrtcih pospešno raznaroduje!... Čas je, da se s takim početjem enkrat za vselej preneha!

»Gazzettino« in »Giornale di Trieste« od 22. t. m. priobčujeta še drugi članek poslanca Baresija, v ka-

terem poudarja nujnost, da se preneha z večnim obmetavanjem očičkov med Slovence in Italijane, ki morajo na tem predelu dobiti izhodišče za medsebojno razumevanje in mirno sožitje, kajti potrebno je, pravi pisec: 1) obnoviti železniški promet med južno postajo v Italiji in severno v Jugoslaviji, 2) ustvariti možnost obmejnega prometa z osebo izkaznico na vsem ozemlju nekdanje združene goriške pokrajine; 3) valorizirati mirensko letališče v Italiji za italijansko-jugoslovansko carinsko letališče; 4) valorizirati cestno prometno in združeno omrežje!

Glasilo istrskih izseljencev, »Arena di Pola« se s članki poslanca Baresija seveda ne strinja, ker gre za pravično, pametno in pošteno zemljo upoštevanja potreb in pravic slovenskega ljudstva, ki že trinaest vekov živi v sosedstvu z italijanskimi! Razumemo: »Arena di Pola« bi rada nadaljevala z zastrupljanjem miru na tem ozemlju!

Mi pa hvalimo korajžo poslanca Baresija in želimo, da bi se uresničilo kar on predlaga, saj je to tudi v našem programu in v srcu slovenskega in italijanskega ljudstva!

Pričetek pouka

Na srednjih šolah s slov. učnim jezikom v Gorici se novo šolsko leto 1954-55 začne 1. oktobra, pouk pa: na nižji srednji šoli in na Strokovni šoli v ponedeljek 4. oktobra, na Gimnaziji-Liceju in na Učiteljski šoli v ponedeljek 11. oktobra, vsakokrat s šolsko mašo ob 10. uri v stolnici. Pred sv. mašo se dijaki zberejo ob 8.30 vsak v svoji učilnici, kjer jim bodo gg. razredniki povedali nekaj uvodnih besed in jim razglasili šolski urnik.

Vpisovanje v otroški vrtci

Vpisovanje otrok v občinske vrtce v Gorici traja vsak dan do 25. t. m. Starši, ne zamudite prilike in vpišite svoje otroke v slovenske vrtce v mestu in okolici!

Birma v Podgori

Ob veseljem razpoloženju otrok smo v nedeljo 19. t. m. imeli v Podgori birmo. Za priliko nas je obiskal nadškof mons. Ambrosi, ki je tudi maševal za vse pokojne iz fare, obiskal bolnike na domu in tudi domače pokopališče.

Krmin - Plešivo

Slovenski starši šoloobveznih otrok naj svoje zahteve stavijo pisмено naravnost na šolsko skrbništvo v Gorici, ki bo gotovo vsako upravičeno željo upoštevalo!

Kdo vodi slovenske šole?

»Katoliški glas« od 9. t. m. je v članku »Ob začetku šolskega leta« približal »nekaj težkih ugotovitev« in med drugim poudaril: »V slovenski šoli naj se ne samo govori po slovensko in uči, temveč naj se v njej tudi goji slovenska narodna zavest. Saj naloga šole ni samo, da uči v nekem jeziku, temveč, da vzgaja otroke v ljubezni do svojega naroda in v lojalnosti do države.«

Besede »Kat. glasa« so na mestu. Tudi »Demokracija« nenehno poudarja potrebo po taki šoli, ki naj slovenske učence in dijake vzgaja v slovenskem duhu in v duhu spoštovanja državnih zakonov ter lojalnosti do države.

Dogaja pa se, da že v otroških vrtcih učijo naše otročice italijanske popevke, jim blagoslovljajo italijansko zastavo, ne da bi jim povedali in obrazložili tudi, katera je slovenska zastava ter nje pomen.

Na osnovnih šolah govorijo razne učiteljice med seboj samo po italijansko, in to v pričo slovenskih učencev. So pa tudi primeri učitel-

ljic, ki pošiljajo svoje otroke v italijanske vrtce in šole.

Nekatere učne moči si prostovoljno spreminjajo slovenski primki v italijanskega v času, ko vse slovenske šole zahtevajo, naj vlada vrne slovensko obliko primkov, ki jih je fašizem uradno poitalijančil!

V demokraciji je seveda vsakomur dana prosta volja, da živi kakor se mu ljubi in s komer se mu zdi bolj prikladno in prijetno! V tem oziru ne očitamo nobenemu nidesar. Vsak narod sodi o svojih odločitvah! In zgodovina tudi! A ker želimo ostati Slovenci in taki živeti, imamo pravico zahtevati, da se naša mladina vzgaja v zdravem in poštenem duhu slovenstva, po izročilih naših očetov in naših kulturnih voditeljev v ljubezni do naše govorice, na katero ne smemo za nobeno ceno pljunuti, ker nam je tako draga, kot naša mati sama, ki nam je dala življenje. Saj sta življenje in jezik najvišja darova naših staršev, po naravnem zakonu, ki prihaja od Boga! To zahtevajo Italijani za svojo manjšino v Jugoslaviji, to zahtevamo mi za našo v Italiji!

Na žalost pa še danes nimamo Slovencev v Italiji niti zakona, ki naj bi naše šole uzakonili in namestitve uredil, kot ga imajo Italijani v Jugoslaviji! Tako sploh ne vemo, kdo pravzaprav te slovenske šole vodi in kam ter na koga naj se obračamo zaradi morebitnih zahtev ali pritožb. Ze nekaj let je slovenski starši v nekem kraju pritožujejo zaradi učitelja, pa jih le nihče ne zasliši in usliši!

Nobenega inšpektorja za srednje šole ne poznamo. In če vprašati: kdo odgovarja in komu se moreš pritožiti ali prositi, da se krivica popravi, te pošiljajo od Herodeža do Pilata.

Noben ne mara prevzeti odgovornosti, nobeden ne da zadoščenja niti dijakom, niti staršem. Vse je nekam zagonejeno in tajinstveno! Vsi se bojijo nekoga, ki žuga, da ima zaslonbo v Rimu, in pravi, da je že zaradi tega vsaka pritožba zaman.

Ali je dopustno, da morajo biti vsi pokorniki eni sami osebi samo zato, ker si dovoli ona trditi, da ima visoko zaslonbo v Rimu? Kje je mera dostojnosti, kje so inšpektorji, ki naj zadevo razčistijo, ko nam krajevni odgovorni činitelji ne dajo zadoščenja?!

Vsako leto morajo biti od strani dijakov in staršev pritožbe, ne da

Darilne pakete

za Jugoslavijo in druge države razpošilja tvrdka

ALASKA

Š. HAVERIC

TRST - ulica S. Lazzaro 13-I
Tel. 35-658

Zajamčeno prvovrstno blago po najugodnejših cenah

Sovodenjske zadeve

V nekaterih slovenskih listih smo čitali, da bodo cesto skozi Sovodnje asfaltirali. V resnici pa je vse šele v načrtu in prav zaradi tega želimo v zadevi spregovoriti nekaj besed. Prahu dvigajo motorna vozila res vse preveč. Vendar se nam zdi bolj pametno ukreniti korake, da bi cesto prevzela pokrajina ali pa vlada sama, ko gre za važno omejeno pot. Denar, ki bi ga morali porabiti za asfaltiranje, pa bi lahko založili za namakanje naših njiv, in tudi v ta namen bi moralo županstvo podveljati korake ter soglasno z goriskim prosliti vlado za pomoč. To bi koristilo našim kmetom več ko asfaltirana cesta!

V ostalem pa moramo pripomniti, da je izročanje naših otročičev ustanovi ONAIR vendarle prenačeno, kajti bojimo se, da je končni cilj te ustanove tudi pri nas, kot že sedaj v videmski pokrajini, poudarjanje italijanstva in dušenje zavesti slovenske pripadnosti naših otrok!

Pametno pa je občinski svet storiti, ko je odobril stroške za nabavo nove cerkvene ure v Sovodnjah.

Končno moramo izraziti naše sožalje možu Mihaelu Devetaku in vsem sorodnikom, zlasti možu gosp. Gizele Buzin iz Peči, ki je v starosti komaj 50. let umrla 13. t. m. Bila je dobrega in mirnega zna-

čaja, zato jo bomo ohranili v lepem spominu!

Županstvo iz Števerjana rasglaša

1) Županstvo potrebuje 100 kvintalov drv za kurjavo. Zato vabi vsakogar, ki jih lahko nudi, da stavi pismeno ponudbo do 30. t. m. opoldne z navedbo kakovosti, delosti in cene.

2) Isto županstvo rabi 500 kub. metrov trdega groma (ghiaia). Ponudbe je staviti pismeno do 30. t. m. opoldne z navedbo kakovosti in cene.

3) V občinskem uradu posluje knjižnica, ki nudi vsakomur slovensko in italijansko čtivo. Knjige se posojajo domov!

Šovinisti na delu!

Zadnje čase smo zvedeli za več slučajev očitnega nagovarjanja slovenskih staršev, naj svoje otroke vpišejo v italijanske vrtce in šole. Gre za italijanske šovinistične elemente, ki se pri svojem umazanem poslu poslužujejo tudi pretnje in žuganja ter prikazovanja nevarnosti, da bodo starši izgubili kruh, če se ne bodo uklonili njihovim volji!

Tako početje je nedopustno. Zato so bila oblastva o tem obveščena. Zavedati pa se moramo vsi, da ni zadosti poročati o takih pojavih, ampak tudi navesti imena šovinistov, da jih sporočimo oblastem! Sicer je vsaka pritožba zamaž!

Smrtna kosa

V petek 17. t. m. je v Ljubljani, kamor se je šel zdraviti, umrl g. Alojzij Cuk, star 57 let, tapetnik v Gorici, bivajoč v Pevmi, iz znane slovenske zavedne Čukove družine, ki prodaja kolesa in stroje. Pokojnikovo truplo bodo pokopali v Pevmi in čakajo na prevoz iz Ljubljane.

Težko prizadeti ženi in otrokom ter vsem ostalim ožjim pokojnikovim sorodnikom iskreno sožalje!

Mizarji kmetovalci podjetniki!

Deske smrekove, macesnove in trdi lesovi, trame in parkete nudimo najugodnejše

CALEA TRST

90441 Viale Sennino, 24

Vsakovrstno pohištvo: **Tovarna pohištva**

SPALNICE - JEDILNICE - **Tel. 32**

KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO DELO — POROČSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNIŠKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMACA TVRDKA

PRINČIČ

KRMIN

Cormons - prov. Gorizia

DROGERIJA

ANTON PODGORNİK

GORICA - Trg. De Amicis, 12 na Kornu - Tel. 3009

Lambretta 125 f

EDINI ZASTOPNIK ZA GORIŠKO

ALDO MEROLLI & C.

MOTOFORNITURE

GORICA - ULICA GARIBALDI 5 - TEL. 2723

CENA PO CENIKU LIR 108.000

PRODAJA Z MALIM PREDPLAČILOM, OSTALO PA ODPLAČILA DO 23 OBROKOV

OD TU IN TAM

To je le nekaj vtisov s prireditve, ki je pokazala več tisoč metrov filmskega traku, Lido pa obogatila za več tisoč obiskovalcev.

...де Бенетке зе [»madame Butterfly«.

VESTI s TRŽAŠKEGA

Odgovor poklicnim dinamikom

Komunistični uredniki »Delu« so izredno udobni ljudje. Vse mogoče Forrestale, Mac Carthyje, »razgrete domišljije« in »nadebudne uredniške« vlačijo za priče proti člankom »Demokracije«, ki žigosa komunistično strahovladno po vsem svetu.

Polemika, gospodje tovariši, je eno, pavšalna zmerjanja, cenena podtikavanja in klevetniška obrekovanja s tajnimi službami pa nekaj čisto drugega. Radi ponavljamo, da pristni komunisti niti kihni ne smejo brez vodstvenega dovoljenja. Ob drugačnih okoliščinah in kadar dialektika to zapoveduje se zgrajeni komunisti s takim discipliniranim kihanjem radi ponasajo.

Mi ne izvršujemo nobenih ukazov niti Washingtona, niti Londona! To si enkrat za vselej zapomnite! Se nikoli nismo dopustili, da bi nam kakršenkoli Neslovenec kar koli svetoval ali celo ukazoval glede pisanja »Demokracije« in tega tudi nikdar ne bomo dopuščali. Kakor izvršujemo svoje poklicno delo, ki nam na demokratičnih tleh dopušča svobodno politično mišljenje, tako smo prostovoljni sodelavci tudi pri pisanju in urejanju »Demokracije«. Vezani smo pač na protidiktatorsko borbo in na program SDZ, ki smo si ga sami postavili in ne Moskva, niti Washington ali London! Ta svoboda je za organiziranega komunisto seveda španska vas, kakor je bila svoboda misel španska vas za fašista ali nacista. Če smatrate, da delajo protinacistični članki »Demokracije« krivico komunizmu, potem kar sproti z dokazi na dan. Samo pes laja v luno, ne da bi povedal zakaj to počneja...

S tem smo »Delu« odgovorili na njegovo vprašanje glede maccarthystičnih »direktiv«. Sedaj naj odgovorja »Delo«, zaenkrat le ne vprašanja v okviru »Bednega programa liparjeva«.

1) Ali so ali niso vsi pomembnejši članki v komunističnem tisku

LISTNICA UREDNIŠTVA

A. Merljak. Znanec - mohamedanec mi javlja neko važno sporočilo z muslimansko letnico štetja. Kakšno letnico imajo mohamedanci? — Če smo pravilno izračunali: 1374. S časovnim štetjem pričenjajo muslimani z begom preroka iz Meke v Medino. Po našem štetju je to bilo 20. junija 622. Potem, ko je od takrat preteklo 1332 let. Ker pa računajo muslimani leta po luninih mesecih, ki so krajši od naših sončnih mesecev, ima njihovo leto 11 noči manj od našega. V 32 krščanskih letih nas vedno prehiti, jo za eno leto. Poskušajte še sami izračunati!

en sam izbruh jeze in sovraštva na demokracijo kot družbeno obliko in na tiste države, ki po ustavi temeljijo na demokratičnih načelih? Da ali ne?

2) Ali počenja Višinski in z njim vse komunistične delegacije na mednarodnih konferencah in sestankih bistveno kaj drugega, kar uganja Mac Carthy proti komunizmu? Da ali ne? V Združenih državah deluje nam prav nič simpatični protikomunist Mac Carthy s peščico somišljenikov. Ali so ali niso vsi komunisti brez izjeme rdeči Mac Carthyji, ki niso razpustili samo ene demokratične stranke, pač pa so vse nekomunistične organizacije iztrebili in njihove voditelje poklali ali pa pozaprlji? Da ali ne?

3) Ali je komunizem zaradi te protidemokratske dejavnosti »sterila gonja« proti demokraciji? Ali je za Vidalijske, Togilatijske, Malenkova važna le borba proti demokratičnim silam in ali je zato komunistični program »beden« — vreden vitezov klavnih postav? Da ali ne?

Doslednost je Ahilova peta komunistične dialektike, zato odgovora tudi ne bo. Razjarjeni uglašeni pri »Delu« so brez NKVD v polemiki tako šibki, da morajo njihovi mojstri na oni strani železne zavese marksistične nauke vbijati ljudem v glavo s totalno diktaturo, ker bi se njihova moč nad 800 milijoni prebivalcev v zaslužnih državah kaj hitro zmanjšala na moč in silo n. pr. britanske KP.

Glede klevetniških maccarthystičnih izmišljotin in prerokskih napovedovanj in nasvetov nam je že davno vse jasno. O naši »osamljenosti« ste govorili, kričali in pisarili že takrat, ko ste se skupno sesali mleko jugoslovanske krave, ki je s krvjo in znojem kmeta in delavca polnila vime na KP in njeve dojenčke. Ta prerokovanja se niso uresničila ko ste bili na višku pijanega zmagovalstva in so poborniki komunizma še s pištolo in žico terorizirali tudi tiste, ki so žrtvovali svojo kri, da so zagotovili političnim konjunkturistom udoben sedež na vratu jugoslovanskih narodov. Tudi sedaj vam sreča ne bo naklonjena.

Gospodje pri »Delu« nam tudi očitajo, da nismo napisali uvodnika o odkritju tajnega skladišča orožja in streliva v Trstu. Ugovarjamo, da smo o tej mračni in še vedno tajinstveni zadevi povedali jasno in nedvoumno, kaj mislijo o tem Slovenci — in ne tudi tiste, kar godi poklicnim konjunkturistom. Po uradnih poročilih italijanskega notranjega ministrstva so v šestih letih po vojni odkrili v Italiji tajnih skladišč orožja in streliva, ki podira ljudi, se je zarepenil Stane, Tonin, ki ima dolg jezik, pa je še dostavil, kakor partizanska revolucija?

Kaj ne poveste? se je vmešaval Pino. Jaz že vem kako je s to stvarjo, je goled svojo Stane, ki se po razpustu partije in izgubi avtomobila liže okrog vidalijevcev. »Vespažijan, izumitelj skuterjev«, je Rus; kaj mislo Rusi sploh edini izumitelji na svetu? Vespažijan je rusko ime ali vsaj rusko-armensko, kakor Mikojan, Guderjan, Kandžjan, Karakjan in sto drugih, kakor nas je učil tovariš Kraigher. Iznašel pa je Vespažijan skuterje zato, da lomijo roke, noge, tiličke in hrbtnice reakcije po vsem imperialističnem svetu. Skuterji so najaktivnejši aktivisti svetovnega komunizma in sprednja straža svetovne revolucije.

»Same bale!« se je oglašil gospod Pino. Izumitelj skuterja se imenuje Piaggio in je doma v Genovi. Tako pravi moja hči, ki je razbila že štiri vespe in bo že vedela. »Ni res!« je vzoril Dreja z Grete. Vespa je po naše oša, in Vespažijan je njen mož. To, kar je pri čebelah troj, je vespažijan pri ošah. Jaz sem star čebelar in vem, kako je s to stvarjo.

»Jaj, jeji!« je kričal Stane, »vespažijan pa troj, kdo je kdaj še kaj takega slisal?« Cista resnica! ga je preglasil Dreja, vespažijan je prav tako troj pri ošah, kakršni si ti pri partiji! »Kaj? Zini še eno! Jaz troj pri partiji!« Prvi kozarec je zažvižgal po zraku in udaril ob zid. Nekaj črepinj me je oprasnilo po obrazu in tudi Dreja je pocedil nekaj krvi.

»Vespažijan je v Furlaniji!«, sem zatulil. »Če še enkrat kaj takega zineš, si lahko naročiš poseben voz III. razreda!« se je razhudil Ri-hard in mi pritisnil plosko dlan

»To je mož, ki je iznašel skuterje: vespe, lambrete in vso tisto go

va, ki bi zadostovalo za opremo treh normalnih divizij. Ta skladišča so po istem poročilu zalagali v glavnem »neznancu«. Morda je bilo to strelivo pripravljeno za proslave raznih jubilejev: za poveljevanje obletnic oktobrske revolucije, za Togilatijske rojstne dni ali za petdesetletnico Vidalijske ali to vedel. Uvodnikov v komunističnem tisku ob teh odkritjih vsekakor ni bilo. Pika.

Trdovraten molk

Kmalu bo preteklo mesec dni, odkar so po naključju odkrili veliko skrivno zalogo orožja in streliva. Do danes pa niso oblasti o poteku preiskave javnosti povedale ničesar bistvenega. Ze večkrat smo opozorili na nevarnost takega zamolčevanja, ker služijo zgolj za rotniškim silam in ne delajo čast demokratičnemu življenju. Ponavljamo: Dolžnost oblasti je, da za vedo javnosti odkrije.

Opozorilo dvolastnikom

Dvolastniki, ki imajo zemljišča na področju B in bi želeli dobiti dovoljenje za sečnjo drv, morajo dostaviti prošnje občinskim odborom na področju B do 15. oktobra.

Za pravice slovenskih šolnikov

Zastopniki sindikalnih organizacij slovenskih šolnikov so naslovili na Prosvetni urad ZVU vlogo, s katero ponovno zahtevajo ureditev pravnega položaja za slovenske šolnike na tem ozemlju. Slovenski šolniki — že polnih devet let visijo v zraku. Pravno so popolnoma nezaščiteni. Če šolnik umre, ostajajo svoji brez vsakršne pomoči. Izenačeni so pač po dolžnostih, izpostavljeni stalnim klevetam šovinističnega tiska, ki se ne strahuje najgoročnejših laži, ko gre za histerične izpade proti slovenski šoli, v pravicah pa se morajo zadovoljiti s stalnimi praznimi obljubami. Prepričani smo, da bo vsa slovenska javnost moralno podprla upravičene zahteve sindikalnih organizacij, da se že enkrat zaključi diskriminacija, ki bilje v obraz vsakemu demokratičnemu načelu.

Glasbena šola SPM

Vpisovane gojencev v Glasbeno šolo Slov. prosvetne Matice prične dne 20. septembra t. l. dnevno od 10. do 12. ure v ulici Machiavelli št. 22-II. Poleg pouka orkestralnih instrumentov in klavirja se poučuje tudi vsi glasbeno teoretični predmeti: glasbena teorija, harmo-

Sirenski ventilatorji

Ventilator »Primorskega dnevnika« je zopet veselo zabrlizgal Na jesenskem slavlju SDZ na Opčinah. dne 12. t. m., je nastel celih 300 obiskovalcev. Skoda, da njegovi dopisniki ne opravljajo financersko jeosajarskih poslov; prihranili bi nam vsaj trikratno dajatev na vsopomcah. Mogoče pa bo fratelanca v bodoče tudi to dosegla. Verjetno pa je ventilatorski škripač sicer samo tiste obiskovalce, ki niso nosili v gumbnici znake »titovske madine« (mi bi dodali in seelbovski) in so morali pri vходу pri-skočiti na pomoč Nabrežinci s svojimi širokim oprsjem, da so vsaj deloma preprečili naval »ernih posetnikov«. Vsekakor hvala jim tudi ob tej priložnosti!

Klevetniških »namenov« za 12. september za demokratične organizacije ne poznamo, ker imajo nevoščljivost, zavist in histerijo v zakupu tisti, ki so od nas hudo oddaljeni. Med demokratičnimi ljudmi gotovo ni nikogar, ki ne bi svoje prireditve določil na dan, ko drugih prireditve ni, če ga ne zadržujejo druge nepremostljive ovire. Za 5. september je bil že mesec dni poprej določen izlet nabrežinske pevškega društva »August Tance« na Korosko. Priprave so bile združene s takimi stroški, da

bi morali izlet odpovedati, ker bi pač ponovnih stroškov ne zmogli. Vse to je znano tudi ventilatorskim veselekripičarjem. »Primorskem dnevniku«, saj je »Demokracija« ponovno o tem pisala.

Partijski in državni fondi vzdržujejo ne samo take in podobne prireditve, pač pa tudi komunistične ventilatorje in zvočnike vseh vrst. To ne samo v Titovi Jugoslaviji, pač pa po vesoljnem komunističnem svetu saj je partija — državna ustanova. Da so med darovalci titovskih prireditev tudi pristaši »Demokracije«, je povsem naravno, saj so naši pristaši svobodni ljudje in se tudi v tem temeljno razlikujejo od partijskih stiskačev in zagrizancev. Naši pristaši so po svojih močeh prispevali za jugoslovanske poplavlence, čeravno demokratične organizacije v zamestju od svoje matične države niso še nikdar prejele niti tvarne, niti moralne podpore, pač pa samo Kraigherjeve grožnje in Babičeva žuovanja. Demokrati smo ljudje z lastno razsodnostjo in nam politkomisarji ne solijo pameti, niti bi jim tako soljenje dopustili.

O zvezdarskih zastavah smo že večkrat pspregovorili. Boljševške zvezde na slovensko zastavo v Titovi Jugoslaviji ni lepil narod, pač pa tisti kremeljski lakaji, ki so hoteli biti v svoji sovjetski priljubljenosti — pred leti — bolj kremeljski kot Stalin sam. Jugoslovanski narodi so se res borili in umirali. Preostali so sedaj res tudi osvobodjeni: osebne svobode, z žulji in krvjo pridobljene premoženja, osvobodjeni »buržujskih plač« in »buržujske življenjske ravni«, zato pa bogati na UDB-i, partijskih funkcinarskih užitarjih, ki so si za svoje »zaleadne zasluge« zagotovili večne rente in samohvala po 24 ur na dan; delo sirenskih ventilatorjev pač...

„Human relations“

Gospod Ruben opravičuje v zadnji »Cittadelle« preganjanje slovenskega pisarja s sedeža Mladinskega zavetišča z utemeljitvijo, da še noben Slovenec ni prestopil praga te ustanove. Gospod Ruben gotovo ni prezrl, da so napisali pristojbinah nosačev na tržiški železniški postaji sestavljeni v različnih jezikih, ne pa tudi v slovenščini. Gospod Ruben bi pač ne mogel trditi, da praga železniške postaje še ni prestopila noga Slovenca. Opravičilo za izgon slovenskega jezika z Mladinskega zavetišča je torej jalovo. Sicer pa je G. Ruben prepričan, da so človečanski odnosi — relazionali umane — pri naj bi mu služili kot vizitka, v »avni le, če služijo njegovim stvarim, saj ga je naravnost zgrozila ugovovitev komunistične »L'Unità«, ki je napisala: »Slovenski jezik ni samo jezik naših mejašev, pač pa tudi jezik določenega dela prebivalstva na našem ozemlju in zato toliko bolj upoštevanja vredno.«

Gospod Ruben zavrača očitke, da bi bili nastopi mladih nestrpnih, ki so povzročili v našem mestu že toliko gorja, kakor koli že dedno obremenjeni s fašističnimi značilnostmi. Ti zagovori so se nam zdeli močno zapleteni in prav zato smo se obrnili o švicarskega Italijana za obrazložitev, saj je ta dežela vzor zahodnoevropske demokracije. V blagohotno presojo smo

mu predložili celoten slučaj prof. Toaldija. Odgovoril nam je: Fašizma po lastnih izkušnjah ne poznam, postopek v slučaju Toaldija pa je skrajno nedemokratičen.

Porabili smo priložnost tudi še za obravnavo razlage »asimilacije«, ki jo določen tisk označuje za priroden pojav, medtem ko je za naše mišljenje tako postopanje kulturno kanibalstvo. Tudi glede tega nam je ljubeznivi gospod izjavil, da je za vse Svicarje, ne glede na narodnost, asimilacija z uporabo očitnih ali prikritih nasilnih sredstev pravi rododom, ki so ga s konvencijo obsodile vse kulturne države sveta.

„Moj otrok nima posluha“ (Nadaljevanje - 3. strani)

koli instrumenta pred začetkom osnovnošolske obveznosti. Tu je nesteto razlogov, ki opravičujejo moje trditve. Vseh ne utegnemo navedeti na tem mestu. Izkušnja uči, da odraslejši otrok hitreje dojema in laže napreduje kot tak, ki po končani materinski dobi šele prvič ušede v šolsko klop, kjer ga čaka vse polno neznanih pojmov in se mora polagoma privaditi šolske discipline. Res je sicer, da se glasbe ne učimo po kaki vojaški disciplini, vsekakor pa resno in ne za šalo. Zato je čisto odveč, če otroka na prvi stopnji brezpotrebno obremenjujemo še z glasbenim poukom kakšnega instrumenta.

Način postopnega vcepljanja resnosti gojencu pri glasbenem pouku zavisi kajpada od sposobnosti glasbenega vzgojitelja, ki se zna vživeti v gojenčovo duševnost. Samoljubje zavede starše v pogostih primerih, da zavistno primerjajo neuspehe lastnih otrok z uspehi, recimo sosedovih otrok, ki so iste starosti, z isto učno dobo in isto šolo; to je vsekakor pogrešno! Dobro vemo, da nadarjenost ni pri vseh enaka in zato tudi ne morejo biti uspehi enaki, dasiravno gre za enako starost, isto učno dobo in isto šolo. Dalje! Srednje nadarjen otrok, ki je marljiv, vreden in vztrajen, lahko doseže veliko lepše uspehe, kot oni, ki je znatno nadarjenjši, kateremu pa manjkajo vse zgoraj omenjene vrline.

Vsak uspeh in napredek stavi svoje pogoje in zahteva svoj čas. Zato priporočam staršem uvidevnost in poštrevovalnost, gojencu marljivost in vztrajnost, učitelju pa potrpežljivost in previdnost!

prof. K. S. in

Tečaj angleščine

Slovenska prosvetna matica bo tudi letos priredila v svojih prostorih v ulici Machiavelli 22-II tečaj angleškega jezika, in sicer za začetnike in take, ki imajo že nekaj podlage. Poseben tečaj bo za konverzijo.

Začetek s 15. oktobrom. Prijave pri upravi lista v ulici S. Anastasija št. 1-c ali v ulici Machiavelli št. 22.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIČ
Tisk: tisk. Adria, d. d., v Trstu

Vespažijan „Pri Jožkotu“

»Kaj pa se je zgodilo, Franc, saj izgledaš, kakor da bi moterade povečerjal?« S temi besedami je gospod Nino pozdravil gospoda Bratca, ki je pravkar stopil čez prag »Pri Jožkotu« in se komaj izmotal skozi strenske veržice, s katerimi je oblast prepovedala tržaskim muham uživanje alkoholnih pijač ob belem dnevu. S temi vrazilimi verzicami ima Franc večne sitnosti. Ena se mu zaplete za gumb, drugih pol ducata ga grabi za ušesa. nekateri mu popravljajo frizuro: včasih pa ga zgrabi ves zamotan šop, da ne more ne naprej, ne nazaj. Prav zato tudi gospod Bratč nikoli ne zapuša »Jožkotu« pred trdo nočjo.

»Ah, ta prokleto motorizacija!« je zagodrnjal Franc, ko je pomikal stol k mizi in naračal četrtinko vipavca.

»Pa te ja ni kdo povozil?« je silil vsoj gospod Nino, ki mu je skrb za zdravje meščanov tako pri sreč.

»Ah, kaj še; sinoči smo imeli »Pri Katrici« konferenco in tako je naneslo, da sem se malo zakasnili. Ni posebnega, se je poskušal Franc izmotavati iz očitne zadržge.

»Saj sva vendar sama, Franc, le povej! Ta le ris na čelu in ta rjavina pod očesom in obrabano lice; tega vsega nisi dobil pri zidanju, sedaj, ko si inštruktor in jih imaš kar dvajset pod sabo, kakor takrat, ko si bil avstrijski kaprol? Kaj se je vendar zgodilo?«

Franc je v dušku zvrnil kozarec vipavca in nekam skesano škrlil v strop. »Veste, gospod Nino, uganke, skrivalnice, križanke, rebusi in taka roba to mi je v krvi. Človek si s temi stvarmi rad preganja čas, posebno če je samec, kakršen sem

ja. V nedeljo sem nekje iztaknil zaprašen zvezek »Novega roda« od jo let nazaj in notri so bile tudi uganke. Vse sem uganil, le beseda »Vespažijan« mi ni hotela na pamet. Zato sem jo potegnil po delu naravnost h Katrici, prepričan, da bom v taki, izbrani družbi izkopal tudi »Vespažijana« na dan. Ob pol desetih so bili zbrani že vsi tržaski kanoni vede in znanosti.

Človek javno rad ne odkriva svojega neznanja, saj veste, gospod Nino, zato tudi nisem mogel cele štiri ure kar odkrito z besedo na dan. Pa sem jo malo obrnil, kakor je navada na vseh mednarodnih konferencah. Kar tako mimogrede sem rekel tistemu Stanetu, ki hodi v Ljubljano in je napravil vrhpoljski tečaj leta 1945: »Drugi teden pa se odpeljem v Vespažijan.«

»Kam?« se je obregnil Stane. Saj veste, da je funkcionar in vsakega človeka oblaja. »Kje pa je spet to?« »V Furlaniji!«, sem rekel z vso mimnostjo. Neumnost? se je oglašil Ri-hard, ki je pri CIT-u, ne vem že za kaj. »Vespažijana ni v Furlaniji, niti v Italiji!«

Aha, sem si mislil, so že ugriznili, zdaj pride stvar le na dan. »Kaj, da ga ni v Italiji?« sem ugovarjal in potegnil »Novi rod« iz žepa in dejal: »Kdo ali kaj je Vespažijan? tako piše tu. Nekaj minut so vsi samo zijali.

»Bézi, bézi, Franc! Hotel bi biti učen, saj zmeraj prebiraš »Demokracijo«, ki je za učeno reakcijo, pa niti tega ne veš, kaj je Vespažijan! Kraj v Furlaniji — ha, ha, ha! se je zadir name Stane.

»I, kaj pa je potem?« sem vztrajal.

»To je mož, ki je iznašel skuterje: vespe, lambrete in vso tisto go

lazen, ki podira ljudi, se je zarepenil Stane, Tonin, ki ima dolg jezik, pa je še dostavil, kakor partizanska revolucija?

Kaj ne poveste? se je vmešaval Pino.

Jaz že vem kako je s to stvarjo, je goled svojo Stane, ki se po razpustu partije in izgubi avtomobila liže okrog vidalijevcev. »Vespažijan, izumitelj skuterjev«, je Rus; kaj mislo Rusi sploh edini izumitelji na svetu? Vespažijan je rusko ime ali vsaj rusko-armensko, kakor Mikojan, Guderjan, Kandžjan, Karakjan in sto drugih, kakor nas je učil tovariš Kraigher. Iznašel pa je Vespažijan skuterje zato, da lomijo roke, noge, tiličke in hrbtnice reakcije po vsem imperialističnem svetu. Skuterji so najaktivnejši aktivisti svetovnega komunizma in sprednja straža svetovne revolucije.

»Same bale!« se je oglašil gospod Pino. Izumitelj skuterja se imenuje Piaggio in je doma v Genovi. Tako pravi moja hči, ki je razbila že štiri vespe in bo že vedela.

»Ni res!« je vzoril Dreja z Grete. Vespa je po naše oša, in Vespažijan je njen mož. To, kar je pri čebelah troj, je vespažijan pri ošah. Jaz sem star čebelar in vem, kako je s to stvarjo.

»Jaj, jeji!« je kričal Stane, »vespažijan pa troj, kdo je kdaj še kaj takega slisal?«

Cista resnica! ga je preglasil Dreja, vespažijan je prav tako troj pri ošah, kakršni si ti pri partiji!

Kaj? Zini še eno! Jaz troj pri partiji! Prvi kozarec je zažvižgal po zraku in udaril ob zid. Nekaj črepinj me je oprasnilo po obrazu in tudi Dreja je pocedil nekaj krvi.

Vespažijan je v Furlaniji!«, sem zatulil. »Če še enkrat kaj takega zineš, si lahko naročiš poseben voz III. razreda!« se je razhudil Ri-hard in mi pritisnil plosko dlan

naravnost na nos. Komaj sem ga ukrotil s težkim pepelnikom.

»Mir!« je zabrlizgal krčmar s svojim počenim tenorjem in se s te zavjo prerinil do naše mize. »Vespažijan je lahko samo cesar ali pa drama,« je se zavilil skozi nos.

»Figa, zadola, ne pa cesar. Cesarji so že davno odšli po gobe! Mogoče dobimo novega na oni strani, saj so ga učili na Angleskem in na Grškem, pa tudi Hajlije ga je imel v rokah. Zaenkrat pa ga v Evropi še ni! Vespažijan je troj pri ošah in bašta!« je vpil Dreja. Naprej pa ni mogel, ker mu je Stane s prtom prevezal vrat, nato pa skočil na mizo, se razkoračil in zatulil: »Vespažijan je Rus, in skuter je ruski izum ali pa jaz nisem Stane Goli-dal! Svetovno revolucijo bo napravil Vespažijan Rus!«

Medtem sem Ri-harda stisnil za vrat, da se je kar cedilo iz njega. Staneta pa je zgrabil Dreja za nogo, ga stisnil pod mizo in kričal: »Vidiš, tako se voziš z tvojim ruskim izumom! Vespažijan je troj pri ošah, pa amen!«

Naenkrat je nastala tema. Nekdo je lopnil po žarnici. Slisal sem samo ropotanje stolic in žvenketanje klovine. Ne vem, kako sem se izmuznil iz lokala. Petdeset korakov od gostilne sta hitela nasproti dva čerina. Doma sem obrnil vse stare knjige in končno mi je padla v roko oguljena knjižica z napisom: »Zgodovina starega veka za nižje razrede srednjih šol. Cesarski orel se ni popolnoma zbledel in niti napis: Izdala c. kr. zloga šolskih knjig, z dovoljenjem c. kr. ministrstva za uk in bogočastje! Notri sem našel tudi to-le: »Vespažijan je bil rimski cesar od leta 69. do 79., zgradil je Koloseum.«

»Da, da, pot do vede in znanosti je včasih posuta s trnoma, je dejal gospod Nino. »Tudi cesarska slovenska knjižica je še nekaj vredna.«

HOOVER HOOVER HOOVER

En dan v tednu ste gotovo preobremenjeni, da operete delovno obleko in vse osebno perilo družine! V temu Vam edino odpomore novi električni pralni stroj

HOOVER

ki Vam sam opere 3 kg perila v 4 minutah popolnoma čisto in brez kakšnega mučnega namakanja.

Odslej Vam bo pranje v veselje in prihranili boste na času in denarju!

HOOVER I. KERŽE

dobite pri tordki

Piazza S. Giovanni 1 - Tel. 35019

Po najugodnejši ceni in tudi na obroke

HOOVER HOOVER HOOVER